

Для популяризації частних пенсійних накопленнях широко розповсюджене застосування податкових стимулів. Подібна практика існує і в нашій країні. Наприклад, за програмою страхування додаткової пенсії страховою компанією ПриорЛайф, передбачена податкова пільга (для учасників внески до 2 874 BYN в рік не оподатковуються податком доходу). Однак на сьогоднішній день участь в подібних програмах є виключенням, а не розповсюдженою практикою.

В-третьє, в умовах скорочення чисельності і частки осіб працездатного віку збереження навантаження робочих місць передбачає активне залучення праці пенсіонерів за віком. Однак в даний час після призначення пенсії їх подальший стаж і розмір зарплати перестає враховуватися. Незважаючи на це, вони продовжують робити внески в пенсійний фонд, їх розмір пенсії в майбутньому не перераховується. Це є елементом дискримінації для працюючих пенсіонерів, зокрема тих, хто є висококваліфікованим фахівцем.

В-четверте, остання редакція Закону Республіки Білорусь «Про пенсійне забезпечення» передбачає призначення доповнювальних пенсій за віком багатодітним матерям, родившим п'ять і більше дітей, яким необхідно 5 років страхового стажу. При цьому видно несправедливість для матерів, родивших 4 дітей, у яких стаж враховується не більше 9 років відпусток по догляду за дітьми в віці до 3 років. З урахуванням сучасних демографічних викликів слід своєчасно переглянути стаж для матерів і 4 дітей, а також розглянути питання підвищення пенсій батькам трьох і більше дітей. Наприклад, в радянський час жінкам, яким було дітей і які працювали в одній організації 20 років надавали доплату до пенсії в розмірі 20 %.

УДК 334.7: 338.48

Лебедев І. В.,
д-р екон. наук, доц.,
Одеський національний економічний університет

РЕКРЕАЦІЯ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ ЯК ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ

У сучасних умовах людський капітал є одним з найважливіших чинників економічного зростання і джерелом накопичення національного багатства. За висновками аналітиків Світового банку, 80 % ВВП розвинутих країн створює саме якісний людсь-

кий капітал [1]. Необхідність розвитку людського капіталу шляхом задоволення життєвих потреб працівників, надання можливостей для збільшення і реалізації їх інтелектуальних і фізичних здібностей до продуктивної праці сприяла формуванню на межі ХХ—ХХІ століть концепцій гідної праці і людського розвитку. Подальший розвиток і поглиблення цих концепцій спонукає до розширення пріоритетних напрямів їх реалізації з метою задоволення не тільки базових потреб, але й матеріальних і соціальних потреб більш високого рівня і наближення до характеристик якості трудового життя, рівень якої є важливим узагальнюючим індикатором економічного і соціального розвитку суспільства. Найважливішим аспектом діяльності у цьому напрямі є покращення здоров'я населення, зниження захворювань, збільшення тривалості життя, провідну роль у чому мають не тільки сфера медичного обслуговування, але й рекреації і туризму.

Рекреація (лат. *recreatio* — відновлення) — комплекс оздоровчих заходів, що здійснюються з метою відновлення нормального самопочуття і працездатності людини. Він охоплює всі види відпочинку — санаторно-курортне лікування, туризм, аматорський спорт, рибальство та ін. з метою задоволення різноманітних оздоровчих, пізнавальних, культурних та інших потреб населення.

Важлива роль рекреації та туризму розкривається через широке коло ефектів: економічних, соціальних і екологічних. Економічні ефекти проявляються у задоволенні попиту населення на відповідні послуги і товари, збільшенні ВВП, поповненні бюджету, здійсненні позитивного впливу на економіку у цілому. Сферу рекреації та туризму вигідно відрізняють такі чинники: невеликі початкові інвестиції, вища, ніж в інших галузях, оборотність капіталу, короткий термін окупності, досить високий рівень рентабельності, зростаючий попит на послуги. Ця сфера підтримує майже 50 суміжних галузей і створює додаткові робочі місця.

Соціальні ефекти рекреації та туризму проявляються у покращенні здоров'я населення, підтримці людей на належному рівні фізичної підготовки, залученню їх до занять фізичною культурою і спортом, відновленні душевної рівноваги. Як свідчать дослідження, оздоровлення дає змогу скоротити витрати на тимчасову непрацездатність одного зайнятого на 3—4 дні щорічно, знизити втрати робочого часу від скорочення смертності у працездатному віці на 6—7 днів щорічно, зменшити перебування на лікуванні в стаціонарі на 2—3 дні, підвищити продуктивність праці на 3 %, скоротити кількість відвідувань поліклінік у 2 рази [2, с. 174].

Туризм допомагає повноцінно використовувати вільний час людини, розширити його кругозір, поєднати активний відпочинок з пізнанням світу. Він культурно збагачує людину, сприяє розвитку людської особистості і тим самим — підвищенню культурного рівня суспільства. Туристичні подорожі сприяють задоволенню прагнень людей до ознайомлення з відомостями в галузі історії, економіки, природи, культури, науки і техніки, етнографії, фольклору тощо. У туристичній подорожі надається можливість насолоджуватися красою природи, витворами архітекторів, скульпторів, художників, що сприяє естетичному вихованню, відбувається подолання дефіциту спілкування людей у неформальній обстановці. Спортивний туризм розвиває такі риси людського характеру, як колективізм, дисциплінованість, завзятість і наполегливість.

Екологічний ефект рекреації та туризму полягає в тому, що, використовуючи природні ресурси, вони також можуть сприяти їх збереженню і відновленню. Суспільство намагається зберегти цінні рекреаційні ресурси шляхом прийняття спеціальних законодавчих актів, створення мережі національних парків, природних і культурних заповідників та інших територій і об'єктів.

Україна має потужний рекреаційний потенціал: курортні та рекреаційні зони займають майже 13 % її території. Останніми роками розвиток рекреаційно-туристичної сфери в Україні характеризується різноспрямованими тенденціями: протягом 2001—2014 рр. обсяг рекреаційно-туристичних і соціально-культурних послуг, реалізованих населенню, зростав, але кількість відповідних об'єктів суттєво скоротилася, особливо — спеціалізованих засобів розміщення (санаторіїв і т. п.) — на 41,6 %, чисельність обслугованих скоротилася на 47 %, оздоровлених дітей — на 55 % [3, с. 121; 4, с. 6-8, 21].

Оздоровлення, рекреація і туризм мають важливу роль у соціальному і економічному розвитку суспільства, і тому заслуговують на постійну увагу соціальних партнерів. Вважаємо за доцільне прийняти пропозицію профспілок про включення у Генеральну Угоду норми про передбачення у фінансових планах підприємств і організацій коштів на забезпечення оздоровчих і спортивних заходів не менше ніж 0,3 % від фонду оплати праці.

Література

1. Institutional quality mediates the effect of human capital on economic performance [Електроний ресурс] / Режим доступу: <http://documents.worldbank.org/curated/en/747031468156900193/Institutional-quality-mediates-the-effect-of-human-capital-on-economic-performance>

2. Каленюк С.С., Котенко Т.М. Соціальні аспекти розвитку рекреації і туризму як значущого сегменту світового господарства: теоретико-методологічні засади / С.С. Каленюк, Т.М. Котенко // Науковий вісник УжНУ. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». Вип. 3. — 2015. — С. 172-176.

3. Колективні засоби розміщування в Україні у 2015 році: стат. бюл. / [відп. за вип. О.О. Кармазіна]. — К.: Державна служба статистики України, 2016. — 200 с.

4. Оздоровлення дітей у дитячих закладах оздоровлення і відпочинку влітку 2015 року: стат. бюл. / [відп. за вип. О.О. Кармазіна]. — К.: Державна служба статистики України, 2015. — 58 с.

УДК 336.7:338.1

Павловська О.В.,
д-р екон. наук, проф.,
Свідерська І.М.,
канд. екон. наук, доц.,
кафедра корпоративних фінансів і контролінгу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ: ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ

Становлення та розвиток національної пенсійної системи відбувається непростим шляхом. У більшості країн світу старіння населення спричинює зростання фінансового навантаження на економіку. Це пов'язано зі сталими тенденціями зменшення кількості населення працездатного віку, тоді як кількість пенсіонерів щороку зростає. Тому актуалізується необхідність реформування пенсійної системи з метою формування економічної, соціальної і моральної відповідальності держави перед власними громадянами, які завершили свою трудову діяльність у зв'язку із виходом на пенсію.

Зростання числа пенсіонерів створює додаткове фінансове навантаження для економіки держави, що проявляється у динаміці співвідношення видатків на пенсії до ВВП. У багатьох розвинених державах даний показник не перевищує 10 % і прогнозне зростання на наступні 25 років до 15 %. В Україні критичний рівень співвідношення пенсійних виплат до ВВП спостерігався в 2013 році — 18 %, а в 2016 році — 15,6 %. Дані показники свідчать про необхідність реформування пенсійної системи з метою модернізації ролі та функцій держави в ній.